

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 49 บัญญัติไว้ว่า บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปีที่รัฐจะต้องจัดให้ อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย นอกจากนี้ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่2) พ.ศ. 2545 มาตรา 22 บัญญัติไว้ว่า หลักการจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาคือต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) ได้ชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการปรับเปลี่ยนจุดเน้นในการพัฒนาคุณภาพคนในสังคมไทยให้มีคุณธรรม และมีความรอบรู้อย่างเท่าทัน ให้มีความพร้อมทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และศีลธรรม สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลง เพื่อนำไปสู่สังคมฐานความรู้ได้อย่างมั่นคง อันจะส่งผลต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน (สภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2549 : 13)

การพัฒนาคุณภาพของคนจะต้องให้การศึกษาที่มีคุณภาพ โดยต้องมีการประกันคุณภาพการศึกษาและมาตรฐานการศึกษา มาตรฐานการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรฐานที่ 10 และมาตรฐานการศึกษาของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) มาตรฐานที่ 9 กำหนดไว้ว่า ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

จากรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน รอบสอง (พ.ศ. 2549-2553) ซึ่งโรงเรียนหนองโนวิทยา ได้รับการประเมินรอบสอง เมื่อวันที่ 4-6 มิถุนายน 2550 ใน 14 มาตรฐาน ผลการประเมิน โรงเรียนหนองโนวิทยา ไม่ได้ได้รับการรับรองมาตรฐาน เพราะคุณภาพมาตรฐานที่ได้ระดับดีขึ้นไปมีเพียง 9 มาตรฐานไม่ถึง 3 ใน 4 ของจำนวนมาตรฐานทั้งหมด มาตรฐานที่ไม่ได้รับการรับรองมี 5 มาตรฐาน ได้แก่ มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์ มาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่

จำเป็นตามหลักสูตร มาตรฐานที่ 6 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง มาตรฐานที่ 9 ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มาตรฐานที่ 11 สถานศึกษามีการจัดองค์กร/โครงสร้างและการบริหารงานอย่างเป็นระบบ ครบวงจรให้บรรลุเป้าหมายการศึกษา (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. 2550 : 7) และจากการวิเคราะห์จุดที่ควรพัฒนาและข้อเสนอแนะ ของ สำนักรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา คือ ครูควรพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ กำหนดระยะเวลาที่จะทำให้สถานศึกษาพัฒนาสู่มาตรฐานภายใน 1 ปีการศึกษา

ในการประชุมประจำเดือน กรกฎาคม พ.ศ.2551 ที่ประชุมนำผลการประเมินมาตรฐานการศึกษา ที่ไม่ได้รับการรับรองจากสำนักรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษายกนอก รอบ 2 มาอภิปราย เพื่อหาแนวทางในการแก้ปัญหา ที่ประชุมเห็นว่า มาตรฐานที่ไม่ได้รับการรับรอง ทั้ง 5 มาตรฐานล้วนแต่มีส่วนเกี่ยวข้องกับตัวครู โดยเฉพาะ มาตรฐานที่ 9 ครู มีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ควร ได้รับการพัฒนาอย่างเร่งด่วน เพราะครูบางคนยังไม่ปรับพฤติกรรม การเรียนรู้ ยังใช้วิธีสอนแบบเดิม ๆ โดยการบรรยาย ใช้หนังสือเรียนเป็นหลัก นักเรียนเรียนตามคำบอกเล่าของครู ครูให้ความรู้ฝ่ายเดียว ยังยึดตนเองเป็นหลัก การวัดและประเมินผลเน้น การทดสอบความจำ มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญน้อย ส่งผลให้นักเรียนขาดทักษะกระบวนการคิดวิเคราะห์ การสังเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ (โรงเรียนหนองโนวิทยา. 2551 : 8) การที่จะพัฒนางานวิชาการให้ดีขึ้นแข็ง และยั่งยืนนั้นทำได้หลายวิธี วิธีหนึ่งที่ยอมรับว่า สามารถพัฒนากระบวนการเรียนรู้ให้ได้ผลดี คือ การพัฒนาบุคลากรในด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยใช้กลยุทธ์การอบรมเชิงปฏิบัติการ การศึกษาดูงานและการนิเทศภายใน

ผู้วิจัยในฐานะที่ปฏิบัติงานในตำแหน่งหัวหน้าฝ่ายวิชาการ ได้ตระหนักถึงปัญหา ความสำคัญและวิธีจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เกิดผลกับผู้เรียน จึงสนใจที่จะทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนาบุคลากรด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โรงเรียนหนองโนวิทยา อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 โดยมีความมุ่งหมายเพื่อพัฒนาครูเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มศักยภาพ และเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้สูงขึ้น

คำถามการวิจัย

ทำอย่างไรให้ครูโรงเรียนหนองโนวิทยา สามารถเขียนแผนการเรียนรู้และจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อพัฒนาครูในโรงเรียนหนองโนวิทยา ให้สามารถเขียนแผนการจัดการเรียนรู้และจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีขอบเขตการดำเนินการดังที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ดังนี้

1. กลุ่มผู้ร่วมวิจัย (Research Participants) จำนวน 7 คน ประกอบด้วย
 - 1.1 ผู้วิจัย
 - 1.2 ผู้ร่วมวิจัย ได้แก่
 - 1.2.1 ผู้บริหาร
 - 1.2.2 ครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 รวม 5 คน
2. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) จำนวน 85 คน ประกอบด้วย
 - 2.1 ครูโรงเรียนหนองโนวิทยาที่สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 จำนวน 5 คน ซึ่งเป็นผู้ร่วมวิจัยและให้ข้อมูลหลัก
 - 2.2 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 จำนวน 80 คน
3. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมจำนวน 7 คน ประกอบด้วย
 - 3.1 ผู้เชี่ยวชาญให้คำปรึกษาและช่วยตรวจสอบเครื่องมือ จำนวน 5 คน
 - 3.2 วิทยากร จำนวน 2 คน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

1. กรอบเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้มีกรอบเนื้อหาในการพัฒนาบุคลากรเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 3 ประการ คือ

1.1 การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ สาระสำคัญ จุดประสงค์การเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อและแหล่งเรียนรู้ การวัดผลและประเมินผล

1.2 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูผู้สอน ตามตัวบ่งชี้ 5 ตัวบ่งชี้ ดังนี้

1.2.1 ตัวบ่งชี้ที่ 1 การเตรียมการสอนทั้งเนื้อหาและวิธีการ

1.2.2 ตัวบ่งชี้ที่ 2 การจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่ปลูกเร้าใจ และเสริมแรงให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้

1.2.3 ตัวบ่งชี้ที่ 3 การจัดกิจกรรมและสถานการณ์ให้ผู้เรียนได้แสดงออกและคิดอย่างสร้างสรรค์

1.2.4 ตัวบ่งชี้ที่ 4 การใช้สื่อการสอนเพื่อฝึกการคิดการแก้ปัญหาและค้นพบความรู้

1.2.5 ตัวบ่งชี้ที่ 5 ครูสังเกตและประเมินพัฒนาการของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

1.3 การปฏิบัติตามกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของนักเรียน ตามตัวบ่งชี้ 5 ตัวบ่งชี้ ดังนี้

1.3.1 ตัวบ่งชี้ที่ 1 ผู้เรียนได้ฝึกค้นคว้า รวบรวมข้อมูล และสร้างสรรค์ความรู้ด้วยตนเอง

1.3.2 ตัวบ่งชี้ที่ 2 ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมตามความสามารถ ความถนัด ความสนใจของตนเองอย่างมีความสุข

1.3.3 ตัวบ่งชี้ที่ 3 ผู้เรียนฝึกคิดอย่างหลากหลาย สร้างสรรค์จินตนาการและแสดงออกอย่างชัดเจนและมีเหตุผล

1.3.4 ตัวบ่งชี้ที่ 4 ผู้เรียนทำกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกลุ่ม

1.3.5 ตัวบ่งชี้ที่ 5 ผู้เรียนมีประสบการณ์ตรงสัมพันธ์กับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

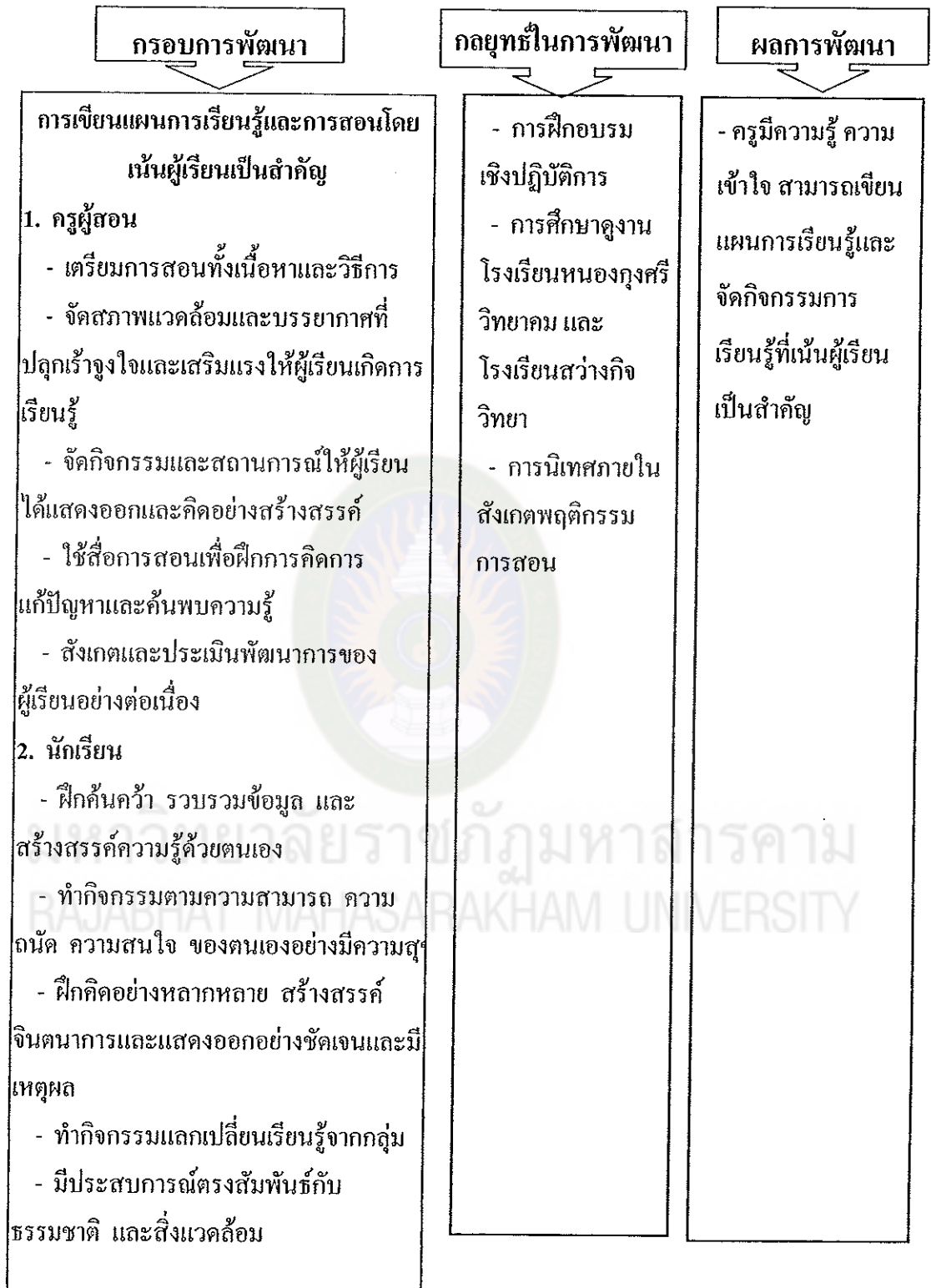
2. กรอบกลยุทธ์

กลุ่มผู้ร่วมวิจัยได้กำหนดกลยุทธ์ในการพัฒนาบุคลากรด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญดังนี้

2.1 การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ

2.2 การศึกษาดูงาน

2.3 การนิเทศภายใน

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) โดยใช้หลักการมีส่วนร่วมและการร่วมมือกันเป็นหมู่คณะ โดยผู้ศึกษาวิจัยได้นำกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการตามแนวคิดของ Kemmis และ McTaggart (Kemmis and McTaggart. 1988 : 11-15) ดำเนินการ 4 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ขั้นการวางแผน (Planning)
2. ขั้นการปฏิบัติการ (Action)
3. ขั้นการสังเกต (Observation)
4. ขั้นการสะท้อนผล (Reflection)

เพื่อพัฒนาบุคลากรเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของ โรงเรียนหนองโนวิทยา อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ระยะเวลาดำเนินการวิจัย

ระหว่างวันที่ 20 พฤษภาคม 2552 ถึงวันที่ 30 กันยายน 2552

ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2552

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การพัฒนาบุคลากร หมายถึง กระบวนการพัฒนาครูให้มีความรู้ ความเข้าใจ สามารถออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้และจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยสะท้อนด้วยตัวบ่งชี้ พฤติกรรมการสอนของครูและพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน โดยใช้กระบวนการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ การศึกษาดูงาน และการนิเทศภายใน

2. การฝึกอบรม หมายถึง การอบรมเชิงปฏิบัติการ ด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จากผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้ครูมีความรู้ความเข้าใจรวมทั้งฝึกการปฏิบัติการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามแนวทางที่หลากหลาย ฝึกการเขียนแผนการเรียนรู้ที่เหมาะสมและนำมาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของตนเองได้

3. การศึกษาดูงาน หมายถึง การนำคณะครูเดินทางไปศึกษาดูการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จและนำรูปแบบแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มาประยุกต์ใช้ในโรงเรียนของตนเองได้อย่างเหมาะสม

4. การนิเทศภายใน หมายถึง กระบวนการทำงานร่วมกันระหว่างผู้บริหาร ผู้วิจัย และผู้เชี่ยวชาญหรือวิทยากรผู้ให้ความรู้ เพื่อร่วมกันแก้ไขปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอน ของครูในด้านการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน การสังเกตการสอนร่วมกัน การส่งเสริม พฤติกรรมการสอนของครูและพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนที่พึงประสงค์ และปรับปรุง พัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครู โรงเรียนหนองโนวิทยา ให้มีประสิทธิภาพสูงสุด

5. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ที่ ครูผู้สอนวางแผนการเรียนรู้โดยเน้นกระบวนการพัฒนาและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้อง กับศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคนและพฤติกรรมการเรียนของผู้เรียน โดยอาศัยแผนการจัดการ เรียนรู้เป็นเครื่องมือในการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนที่สะท้อนผลการดำเนินการจากการ ปรับเปลี่ยนด้านพฤติกรรมการสอนของครูและด้านพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน ตามตัวบ่งชี้ ดังนี้

5.1 พฤติกรรมการสอนของครู ได้แก่

5.1.1 การเตรียมการสอนทั้งเนื้อหาและวิธีการ

5.1.2 การจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่ปลุกเร้าหัวใจและ เสริมแรงให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้

5.1.3 การจัดกิจกรรมและสถานการณ์ให้ผู้เรียนได้แสดงออกและคิด อย่างสร้างสรรค์

5.1.4 การใช้สื่อการสอนเพื่อฝึกการคิดการแก้ปัญหาและค้นพบ ความรู้

5.1.5 ครูสังเกตและประเมินพัฒนาการของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

5.2 พฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน ได้แก่

5.2.1 ผู้เรียนได้ฝึกค้นคว้า รวบรวม สร้างสรรค์ความรู้ด้วยตนเอง

5.2.2 ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมตามความสามารถ ความถนัด ความสนใจ ของตนเองอย่างมีความสุข

5.2.3 ผู้เรียนฝึกคิดอย่างหลากหลาย สร้างสรรค์จินตนาการและ แสดงออกอย่างชัดเจนและมีเหตุผล

5.2.4 ผู้เรียนทำกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกลุ่ม

5.2.5 ผู้เรียนมีประสบการณ์ตรงสัมพันธ์กับธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. คณะครู โรงเรียนหนองโนวิทยา อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ มีความรู้ความสามารถในการเขียนแผนการเรียนรู้และจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้
2. โรงเรียนหนองโนวิทยาได้รับการรับรองมาตรฐานจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน)
3. ผลการวิจัยเป็นประโยชน์สำหรับโรงเรียนทั่วไป นำไปประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาครูและนักเรียนให้เป็นไปตามเกณฑ์ที่สำนักงานรับรองมาตรฐาน และประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) กำหนด

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY